

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Beitedyr og rovdyr

Samordnet informasjon for 2017

Oslo og Akershus

Et enkelt oppslagsverk

Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal prioriteres i Oslo og Akershus. Rovviltforvaltningen skal bidra til å håndtere den utfordrende, todelte målsettingen i rovviltpolitikken på en god måte.

Det kan være en utfordring å holde oversikt over hvem som har ansvar for hva i rovviltforvaltningen. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har mange oppgaver knyttet til både rovvilt og beitenæring, og har derfor valgt å lage dette enkle oppslagsverket for beitenæringen og andre med interesse for de store rovdyrene. Vi har her samlet informasjon fra flere offentlige aktører om viktige tema innen forvaltning av rovvilt. Kontakt-informasjon til den som

har ansvaret hos det offentlige finner du på baksiden. Heftet oppdateres årlig og sendes til alle saueiere i Oslo og Akershus.

Todelt målsetting

Det skal sikres bærekraftige rovviltbestander, og en fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn.

Det skal legges vekt på økt forutsigbarhet for alle som berøres av rovviltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rovviltforvaltningen gjennom å åpne for nye former for felling av rovvilt når bestandssituasjonen tillater dette.

[Les mer om rovviltforliket på regjeringen.no](#)

Viktig informasjon

SMS-varsling

Dersom du ønsker det, kan du bestille SMS-varsling når det skjer viktige hendelser vedrørende rovvilt. Dette gjøres på rovviltnemndas nettside: <http://prosjekt.fylkesmannen.no/rovreg4>

Bruk beredskapstelefonen

Fylkesmannen har en beredskapstelefon som brukes ved akutte rovvilthendelser. I beitesesongen er telefonen døgnbemannet:

971 35 265

Innhold

Innholdsfortegnelse	
Et enkelt oppslagsverk	2
Innholdsfortegnelse	3
Årets skadesituasjon	4
Hvem har ansvar for hva	6
Rovviltnemnda	7
Forvaltningsplan	8
Beitedyr	9
Rovdyr	14
Skadefelling	17
Forebyggende og konfliktdependende tiltak	20
Akutte tiltak	24
Erstatning	26
Mattilsynet orienterer	29
Statens naturoppsyn	31
Rovviltkontaktene	33
Beitelag	34
Viktig kontaktinfo	35

Forsidefoto: Utsikt over beiteområde på Romeriksåsen hvor det har vært store tap til ulv sommeren 2017. Foto: Asle Stokkereit

Årets skadesituasjon

Fylkesmannen hadde som mål innværende år å få sendt ut denne informasjonsbrosjyren i månedsskifte mai-juni. Dessverre har dette ikke latt seg gjøre grunnet den akutte skadesituasjon som har oppstått i grenseområdet Hurdal, Gran og Østre Toten.

30. mai fikk Fylkesmannen i Oslo og Akershus melding om at det var funnet flere sauer tatt av ulv i Skrukkelia nordvest i Hurdal kommune. Vi skjønnte raskt at potensialet for omfattende tap var stort i dette beiteområdet hvor det normalt slippes over 20 000 sau.

Fylkesmannen gav på eget initiativ skadefellingstillatelse på ulv i et område som omfattet Hurdal, deler av Eidsvoll og Nannestad kommuner, samt deler av Gran, Vestre Toten og Østre Toten i Oppland. Dette ble gjort i samråd med Fylkesmannen i Oppland.

Siden de første skadene i slutten av mai og frem til 10. juli har det vært gjentatte og omfattende skader av ulv i dette beiteområdet. I skrivende stund nærmer vi oss 200 sau dokumenterte tatt av ulv.

Foto. Statens Naturoppsyn

Lam tatt i Skrukkelia 30. mai.

På grunn av den alvorlige skadesituasjonen, og potensialet for omfattende skader, har det blitt iverksatt ulike tiltak for å redusere risikoen for ytterligere tap. Det har vært innført utsatt beiteslipp, ekstra ordinært tilsyn, flytting av dyr til nye beiteområder m.m. Skadefellingslagene i de berørte kommunene har nedlagt veldig mange timer i forsøk på å få felt den skadevoldende ulven. I tillegg har Statens naturoppsyn bidratt med sine fellingsledere.

Fylkesmannen har prioritert oppfølging av denne skadesituasjonen, og har derfor ikke hatt kapasitet til å følge opp andre viktige oppgaver. For eksempel utarbeidelse av denne brosjyren.

Ulven som har gjort skade i Hurdal og på Hadeland er en tispe, som kommer fra Kindla reviret i Ørebro/Dalarna i Sverige. Dette vet vi ut fra ulvemøkk funnet i området og som er testet for DNA.

Foto: Viltkamera Hurdal skadefellingslag

Her er ulven som har gjort skade fotografert av et viltkamera i området.

Hvem har ansvar for hva?

Aktører med ansvar og oppgaver i rovviltforvaltningen:

[Fylkesmannen](#) har oppgaver knyttet til kunnskap om forekomster og bestander av fredet rovvilt. Fylkesmannen gir ved behov fellings-tillatelse på fredet rovvilt som gjør skade. Embetet behandler også søknader om erstatning for husdyr tatt av fredet rovvilt, søknader om forebyggende og konfliktdempende tiltak, og tiltak i beiteområder.

[Statens naturoppsyn](#) har oppgaver knyttet til oppsyn, dokumentasjon og kartlegging vedrørende store rovdyr. De skaffer dokumentasjon av mulige rovviltskader på husdyr, undersøker rovvilmeldinger og kartlegger bestandene av store rovdyr. Videre forebygger de faunakriminalitet, og de fører kontroll med lisensfelling og kvotejakt. De kan også bistå ved skadefelling og ettersøk av store rovdyr.

Kommunene har få oppgaver knyttet til forvaltning av rovvilt. De skal bistå husdyrnæringen med informasjon om forebyggende og konfliktdempende tiltak, og utbetale godtgjørelse for deltagelse ved skadefelling.

[Mattilsynet](#) har hovedansvar for å se til at dyrevelferdsloven blir fulgt. De har oppgaver knyttet til dyrevelferd på beite, og skal varsles om dyr som lider. Mattilsynet sitter også som observatør i rovviltneemnden.

Rovviltnemnda

I Norge forvaltes rovdyr i åtte regioner. Fylkene Oslo, Akershus og Østfold utgjør region 4. Hver region har en rovviltnemnd. I region 4 består den av politikere fra fylkesting og byråd. Nemnda skal sørge for at rovdirene forvaltes slik at antallet dyr er så nær regionens bestandsmål som mulig. Nemnda har ansvar for å utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt, prioritere forebyggende og konfliktdempende virkemidler og gi kvoter for de ulike jakt- og fellingsregimer for rovvilt. Fylkesmannen i Oslo og Akershus er sekretariat for nemnda i region 4. Sekretariatet drifter nemnda og har en faglig rådgivingsfunksjon.

Rovviltnemndas nettside: <http://prosjekt.fylkesmannen.no/rovreg4>

Nyoppnevnte medlemmer i 2016

Oppnevningsperioden for medlemmene i rovviltnemnda følger valgperioden for fylkestinget. Nyvalgt fylkesting foreslår kandidater blant dem med fast plass i fylkestinget. Klima- og miljødepartementet oppnevner så medlemmene i de regionale rovviltnemndene.

I løpet av våren 2017 har tidligere leder i nemnden Andreas Lervik sluttet og Trygve E. Westgård kommet inn. Det er også blitt endring i hvem som er leder og nestleder. Rovviltnemnda i region 4 ser nå slik ut:

Fylke	Medlem	Varamedlem
Østfold	Trygve E. Westgård, nestleder	Johan Edvard Grimstad (Sp)
	Monica Gåsvatn (H)	Amelia Aune (V)
Akershus	Tonje Brenna (SV)	Lise Hagen Rebbestad (H)
	Øyvind Solum (MDG), leder	Gjermund Skaar (SV)
Oslo	Sunniva Holmås Eidsvoll (V)	Per-Trygve Hoff (H)

Forvaltningsplanen

Til grunn for arbeidet som gjøres med store rovdyr i regionen, ligger en forvaltningsplan som aktørene skal forholde seg til.

Planen brukes ved vurderinger

Det er rovviltnemnda i region 4 som har utarbeidet den regionale forvaltningsplanen, som ble revidert og godkjent av nemnda i 2014. Planen bygger på de nasjonale målsettingene for de enkelte rovviltarter i regionen. I planen finnes konkrete retningslinjer for den geografiske arealdifferensieringen for regionen. Nemnda legger planen til grunn i vurdering av blant annet forebyggende og konfliktdempende tiltak. [Planen kan leses i sin helhet på rovviltnemndas nettside.](#)

Tre forvaltningssoner i region 4

Rovviltregion 4 er delt inn i tre forvaltningsområder. Ved hjelp av disse differensieres det mellom hvor rovdyr eller husdyr skal prioriteres, og hvilke virkemidler innen rovviltfelling og forebyggende tiltak som skal brukes hvor. Områdeinndelingen henger sammen med hvor det er vedtatt ulvesone (forvaltningsområde 2 og 3).

Strategier i forvaltningsområde 1

Innenfor området skal beitedyra prioriteres og rovvilttrykket reduseres.

Strategier i forvaltningsområde 2

Innenfor området skal rovviltet få utvikle seg mer naturlig i sammenheng med byttedyrtilgang og gode leveområder.

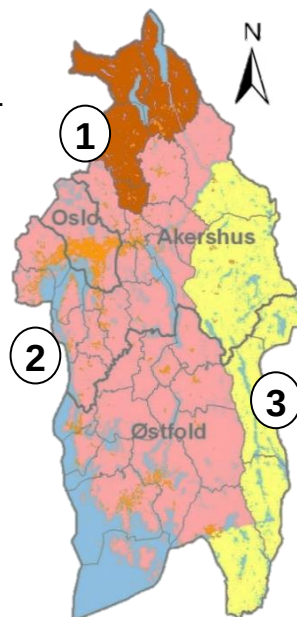
Strategier i forvaltningsområde 3

Innenfor området skal det totale rovvilttrykket reduseres ut fra hensynet til utmarksnæringen.

Bestandsmålet for rovvilt i region 4

Seks årlige ynglinger med gaupe.

Tre ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ulv i samarbeid med nemda i region 5, Hedmark. *Kan bli endret ved behandlingen av ny ulvemelding.*

Beitedyr

Husdyr på utmarksbeite er utsatt for angrep fra fredet rovvilt. Dette kan føre til tap av sau og gi negative konsekvenser for utnyttelsen av utmarksbeitene.

Foto: Magnar Haraldsen

Oslo og Akershus har lite sau sammenlignet med andre fylker. Antall bruk med sau har holdt seg stabilt på rundt 225 de siste årene. Beitebruken opprettholdes gjennom aktiv beiting på skogsbeite i utmark og ellers på inngjerdede arealer for å skjøtte kulturlandskapet og hindre gjengroing. Dette er i samsvar med nasjonale føringer, hvor det pekes på at beitebruk er en økologisk og økonomisk bærekraftig måte å bruke norske arealressurser til å produsere mat på, jf. [Stortingsmelding 9, 2011-2012](#).

Sauetallet øker i Akershus

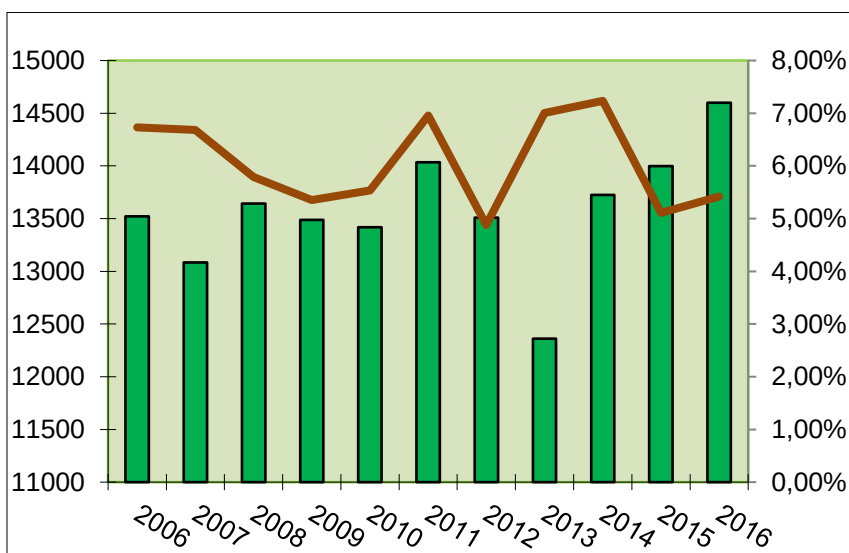
I Akershus ble det i 2016 registrert 26 648 søyer og lam fordelt på 253 bruk. Antallet er hentet fra Landbruksdirektoratets statistikk fra søknader om produksjonstilskudd i jordbruket pr 31. juli. Tilsvarende tall fra Oslo er 285 søyer og lam fordelt på 7 bruk. Tabellen under viser utviklingen i antall bruk og totalt antall sau i Akershus. Fra 2015 har antallet sau i Akershus økt med over 11 prosent. Økningen i antall bruk med sau kan ha flere årsaker, blant annet økt fokus på å ivareta kulturlandskapet og beiting i skjøtselssammenheng.

År	Bruk med sau	Søyer	Søyer og lam
2013	223	8 677	21 629
2014	222	8 740	22 595
2015	234	9 251	23 920
2016	254	10 325	26 744

Sau på utmarksbeite

Antall sau sluppet på utmarksbeite hadde en økning på over 4 prosent. I følge tall fra beitelagene ble det sluppet 14 600 sau. Den totale tapsprosenten økte fra 5,1 til 5,4. Til sammen gikk 186 søyer og 605 lam tapt. Tapet inkluderer alle tapsårsaker som sykdom, påkjørsler, hund, rovdyr m.m. Enkeltbesetninger sørøst i Eidsvoll har hatt store vedvarende tap til ulv. Noen besetninger mistet opp til 30 prosent av lammene sine.

Figuren viser antall sau sluppet på utmarksbeite i Akershus i perioden 2006-2016. Oversikten viser også totalt antall tapte sauer (alle typer tap, ikke bare til rovdyr) vist i prosent av totalt antall dyr sluppet på beite:

Sauekontrollen

Sauekontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueprodusenter i Norge. Medlemskapet organiseres gjennom slakteriene. Animalia har den sentrale administrasjonen, med ansvar for drift og utvikling av den sentrale

databasen og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere. Sauekontrollen er åpen for alle norske saueprodusenter.

Med Sauekontrollen får du en helhetlig oversikt over dyrene og produksjonen fra fødsel til slakting. Dette gjør at du kan analysere resultatene i egen besetning og sette deg nye mål. Du kan velge om du vil registrere dine data selv eller la en slakterirådgiver registrere for deg. Du kan du hente ut rapporter som f.eks. vår- og høstlister, værresultat, slakteresultater, middeltall, noteringslister til bruk i fjøset, årsoversikter, avlsverdier, rangeringslister og mye mer. Basert på ferske tall, er 36,5 prosent av landets sauebesetninger og 47,9 prosent av landets søyer over 1 år registrert i Sauekontrollen. Medlemstallet øker stadig og er nå på 5 200.

Buskerud og Oppland de største medlemsfylkene med 71,4 prosent og 62,9 prosent av søyene. Akershus følger tett på med 60, 5 prosent av søyene. I Akershus er 4 800 søyer fra 88 besetninger med i kontrollen.

Organisert beitebruk

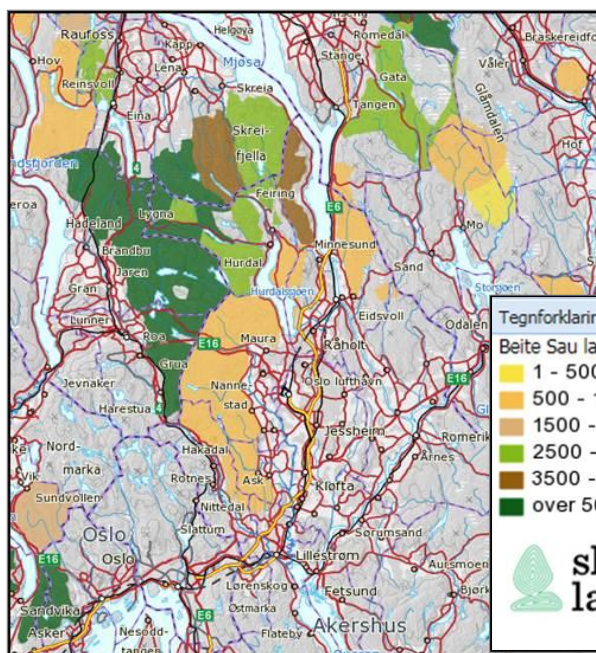
Organisert beitebruk er en ordning hvor beitebrukerne er organisert i forskjellige beitelag etter hvor de slipper dyr på utmarksbeite. Ordningen gjelder for sau, storfe og geit. Målet med ordningen er å legge til rette for en mer rasjonell utnyttelse av utmarksbeite gjennom samarbeid, samt å redusere tap av dyr på beite til et minimum. For beitelagene er det mulig å søke Fylkesmannen om et årlig «Regionalt miljøtilskudd» til drift av laget med søknadsfrist 1. november og «tilskudd til tiltak i beiteområder» med søknadsfrist 15. februar.

I Akershus er det registrert syv utmarksbeitelag. Beitedyr i Akershus beiter over fylkesgrensene og blander seg med dyr fra Hedmark, Oppland og Buskerud. Siden 2002 er mellom 12 000 og 15 000 sau sluppet på utmarksbeite i Akershus. Eidsvoll er den største beitekommunen, og slipper over 7000 dyr i utmarka.

Tabellen viser registrerte beitelag og antall dyr sanket fra utmarksbeite i 2016. Regionalt miljøtilskudd (RMP) er beregnet pr sanket dyr fra utmarksbeite med omtrent 15 kroner per småfe og 31 kroner per storfe.

Beite-/sankelag - utmark	Sau	Storfe	RMP-tilskudd
Vestmarka beitedriftslag	1 178	81	20 904
Eidsvoll sankelag SA	2 981	536	63 227
Nordre Eidsvoll beitelag SA	141	31	3 167
Feiring beitelag	3 389	37	54 023
Hurdal beitelag	2 912	11	45 770
Nannestad sankelag SA	2 030	0	31 668
Nannestad beitelag SA	0	697	21 746
Gjerdrum sankelag	1 179	0	18 392
SUM	13 810	1 394	258 897

Det er store forskjeller i beitepraksis i Akershus. Tradisjonell utmarksbeiting foregår kun nord- og nordvest i regionen. Ellers går sauene på mindre, inngjerdede kulturlandskapsområder med blanding av innmark og mindre skogarealer.

Kartutsnittet viser registrerte utmarksbeiteområder og tetthet av beitedyr innenfor disse.

Beitebruksplaner

I de største beitefylkene i landet har mange av beitelagene etablert kommunale beitebruksplaner. Foreløpig finnes ingen beitebruksplaner i kommunene i Akershus, men nå har beitelagene i Nannestad planer om å utarbeide en plan for sin kommune.

Hensikten med en beitebruksplan kan være å synliggjøre beitenæringa i kommunen, dokumentere omfang og verdi av beitebruk i utmark, og å belyse utfordringer og tiltak med frittgående beitedyr på skogsbeiter.

En beitebruksplan kan utarbeides av kommunen, grunneiere, beiterettshavere med flere. Det er viktig å involvere andre brukere av utmarka for å unngå interessekonflikter.

En beitebruksplan kan ha status som kommunedelplan og være en «kontrakt» mellom kommunen og beitelagene. Det er viktig for beitenæringa å ivareta beiteinteressene i arealplanlegging og annen virksomhet som kommunen har innflytelse på.

Det kan søkes om tilskudd til utarbeidelse av planer fra ordningen «tilskudd til tiltak i beiteområder».

Arealdifferensiering – prioriterte områder for ulv og beitedyr

Ulvesonen i Akershus deler fylket i prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder. Med unntak av utmarksbeitene i Asker, Bærum og Enebakk sammenfaller grensen med områder der det foregår tradisjonell utmarksbeiting og der beitedyra går på innmark. Dyreeierne har gjennom lang tids bruk opparbeidet beiterett i disse utmarksområdene utenfor ulvesonen.

Alle prioriterte beiteområder i Akershus krysser fylkesgrensene til Buskerud, Oppland og Hedmark. Det er sterke beitebruksinteresser i Vestmarka mot Buskerud og på Øvre Romerike mot Oppland og Hedmark.

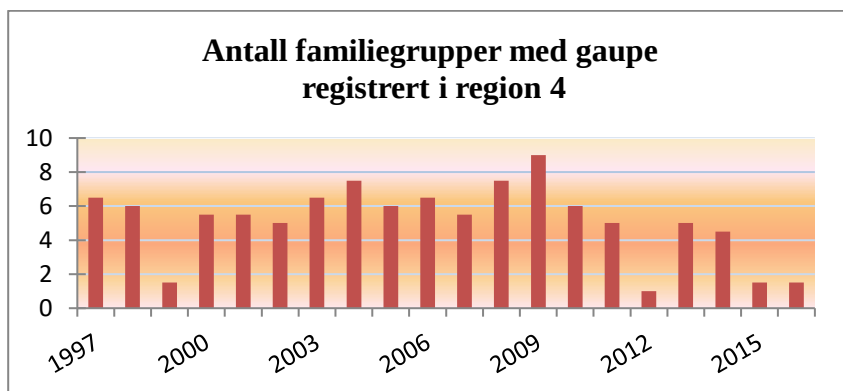
Rovdyr

Det er fast forekomst av ulv og gaupe i Oslo og Akershus. Jerv og bjørn besøker fylkene bare av og til

Gaupe

Siden tidlig på nittitallet har det vært en reproduserende gaupebestand i Oslo og Akershus. Bestanden har svingt fra under to registrerte familiegrupper i 2000 til ni i 2010. I 2016 ble det registrert 1,5 familiegrupper. Dette er en nedgang på 3 familiegrupper siden året før. Gjennomsnittet på antall familiegrupper i rovviltregionen ligger på 3,7. Hvilket er godt under bestandsmålet, som er seks familiegrupper.

Siden bestanden har ligget under bestandsmålet siden 2011, og vist en betydelig nedgang i 2016, har rovviltnemnden ikke kunnet foreslå kvotejakt i 2017. Det ble derfor ikke åpnet for jakt på gaupe i rovviltregion 4 i 2017. Registreringer vinteren 2016/17 viser at vi også denne vinteren kun har 1,5 familiegruppe. Hva som er årsaken til nedgangen i regionens gaupebestand er uavklart.

Ulv – status Østmarkaulvene

Etter at begge alfdyrene (lederdyrene) ble borte høsten 2015 og tidlig 2016 gikk det tre valper igjen i dette ulvereviret. To hannvalper og en tisperalp. Den ene hannvalpen vandret tidlig ut og gikk sydover til Hobøl hvor den har slått seg sammen med en tispe som er født i 2013, også denne kommer fra Østmarka-reviret.

De to andre valpene, bror og søster, gikk sammen lenge, men en gang i slutten av 2016 vandret også den andre hannvalpen ut. Tispen gikk i alene igjen i reviret. I februar ble det registrert en ulv som krysset isen over Øyern. Den ble observert av flere og fotografert. Dette var en hannulv, som DNA test, viser kom fra Slettåsreviret. Denne hannulven har slått seg sammen med tispene i Østmarka, og mye tyder på at det igjen blir valper til sommeren i dette reviret.

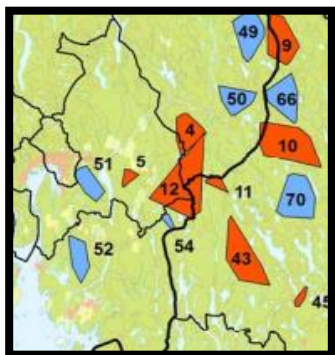
Foto: Viltkamera NINA

Det nye ulveparet i Østmarka.

Mer ulv i Akershus

Når det gjelder de øvrige ulveetableringene i Akershus og tilgrensende områder i nabofylkene så viser vinterens foreløpige registreringer at det er familiegrupper av ulv i Aurskogreviret, Mangen-reviret og i Skillingsmarkreviret. I tillegg er det registrert revirmarkerende par i Rømskogreviret. Potensielt er det muligheter for at det kan bli ynglinger i 5 revir som helt eller delvis ligger innenfor

Oslo og Akershus. Dette er det største antall registrerte flokker og revirmarkerende par som er registrert siden ulven reetablerte seg i våre områder på slutten av nittitallet.

Nr	
51	Østmarka – revirmarkerende par
52	Hobøl revirmarkerende par
54	Rømskog- revirmarkerende par
4	Mangen - flokk
5	Aurskog - flokk
12	Skillingmark - flokk

Ulv og jakthunder

I 2016 erstattet Fylkesmannen i Oslo og Akershus 1 hund skadet av ulv. I 2015 ble det gitt erstatning for 5 hunder. Når det nå er registrert flere revirmarkerende par og ulveflokker innenfor fylkesgrensen kan en forvente at også antall hunder som blir angrepet av ulv vil øke. De etablerte ulvene verner om sitt revir, og kan være veldig territorielle. Det er derfor fare for at ulv vil angripe hunder som oppdages innenfor ulvens revir. Dette gjelder spesielt jakthunder, som både jager og loser vilt. De blir sett på som inntrengere, og dessverre ender ofte møtet mellom hund og ulv med at hunden blir drept.

For å unngå å miste hunden, som for de fleste er både en god jaktkamerat og et kjært familiemedlem, oppfordrer Fylkesmannen hundeeiere til å være forsiktig med å slippe hunder løs i områder hvor ulv har fast tilhold. Dette gjelder spesielt i områder hvor det er etablert en ulveflokk.

Skadefelling

Dersom rovvilt gjør skade på eller dreper husdyr, kan Fylkesmannen av eget tiltak eller etter søknad iverksette skadefelling av fredet rovvilt.

Fylkesmannen kan gi tillatelse til skadefelling innenfor den kvoten for betinget skadefelling som rovviltneemndene eller Miljødirektoratet har satt. Fellingstillatelse kan bare gis dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om arealdifferensiert forvaltning.

Kurs for skadefellingslagene i 2017

Fylkesmannen i Oslo og Akershus gjennomførte i mai i år et kurs for de kommunale fellingslagene. I kurset ble blant annet følgende tema gjennomgått: skytetrening på ulike rovviltfigurer, både stillestående og bevegelig mål, informasjon om lov og regelverk knyttet opp til skadefelling, spor og sportegn fra store rovdyr, skadedokumentasjon, samarbeid med husdyrnæringen. Sist gang Fylkesmannen gjennomførte et slikt kurs var i 2014.

Her får kursdeltagerne informasjon om hvordan praktisk skadefelling og ettersøk bør gjennomføres

Tilbud om skytetrening for kommunale skadefellingslag

Fylkesmannen har i samarbeid med de mest erfarne skadefellingslederne i fylket jobbet for å få etablert en bane for skytetrening på rovvilt. Det vil her bli muligheter for skadefellingslagene og få trening i skyting på ulike rovviltfigurer, både stillestående og bevegelige mål samt skyting på ulike avstander. I tillegg vil det bli gitt instruksjon i skyteferdigheter. Målet med dette tilbudet er at de som deltar i fellingslaget skal være best mulig skikket til å kunne gjennomføre oppdraget, og være trygg på når det er forsvarlig å løsne skudd mot rovvilt.

Treningsbanen er etablert på Minne skytterlag sin bane i Eidsvoll, og finansiert av Fylkesmannen. Alle kommunale skadefellingslag i fylket vil få tilbud om å komme dit og trene samt å få instruksjon og veiledning. Dersom det er kapasitet vil det også bli gitt tilbud til skadefellingslag fra andre fylker. Under ses bilder fra den nyetablerte skytebanen

Disse kommunene har kommunale skadefellingslag

Eidsvoll	Hurdal	Nannestad
Gjerdrum	Nittedal	Nes
Aurskog-Høland	Sørum	Fet
Enebakk		

Søknad om skadefelling til Fylkesmannen

Det er rovviltnemnda som fastsetter hvor mange rovdyr Fylkesmannen kan gi skadefellingstillatelse på.

Søknad om skadefelling skal rettes til Fylkesmannen og være skriftlig. Bruk gjerne e-post, og ta kontakt via telefon slik at Fylkesmannen blir varslet så tidlig som mulig.

Kvote i region 4 for beitesesongen 2017

1 gaupe

1 bjørn

1 jerv

6 ulver (i felleskap med region 5 - Hedmark)

Dette bør være med i en søknad:

- Hvem som søker: navn, adresse, telefonnummer og e-post
- Hvilket beitelag og beiteområde søker tilhører
- Antall husdyr i det aktuelle beiteområdet
- Antall husdyr funnet skadet eller drept av rovvilt
- Hvilke rovdyr som har gjort skade, og når skaden først ble oppdaget
- Om det er iverksatt forebyggende tiltak for å hindre videre rovviltsskade
- Område det søkes skadefelling for og ønsket tidsrom for skadefelling
- Eventuelt utfyllende kommentarer og merknader

Skjema for søknad om skadefelling finnes på våre nettsider.

Søknad om skadefelling sendes på e-post til disse to adressene:

fmoaroviltberedskap@fylkesmannen.no;

fmoapostmottak@fylkesmannen.no

Det varsles også på beredskapstelefonen: 971 35 265

Forebyggende og konfliktdempende tiltak

Gjelder
2017!

En rekke tiltak kan iverksettes for å forebygge skade på husdyr og tamrein og dempe andre mulig konflikter.

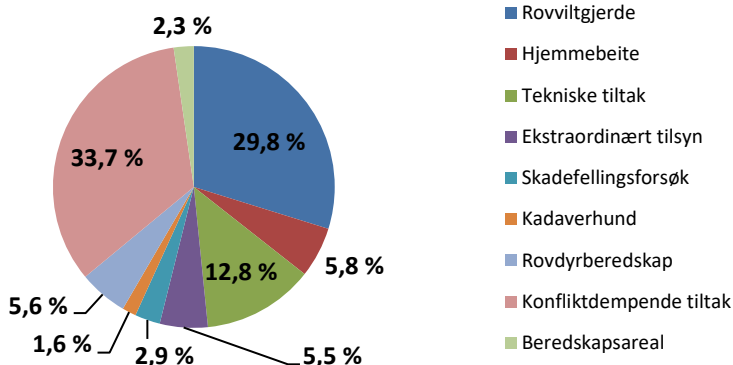
I hver forvaltningsregion er det rovviltnemnda som har ansvaret for å fordele tilskuddsmidler på bakgrunn av retningslinjer og prioriteringer i regionenes forvaltningsplaner for store rovdyr. Det er fylkesmennene som behandler og avgjør søknadene.

Det kan søkes om midler til forebyggende tiltak før beitesesongen starter. Rovdyrprioriterte områder har høyest prioritet, og oppsett av elektrisk rovviltgjerde regnes som det mest effektive tiltaket. I beiteprioriterte områder er elektronisk overvåkingsutstyr høyt prioritert, og effektiviteten kan forbedres dersom utstyret brukes i kombinasjon med andre tiltak. I 2016 ble det brukt i underkant av 2,5 millioner kroner til FKT tiltak i Oslo og Akershus. Fordelingen var 1 150 000 kroner til forebyggende tiltak, 742 000 kr til konfliktdempende tiltak, 300 000 kroner til beredskapstiltak og 200 000 til tjenestekjøp. Diagrammet under viser prosentvis fordeling av tilskuddsmidlene.

Den største endringen fra 2015, var reduksjonen i bruken av beredskapsmidlene til akutte skadesituasjoner. Det ikke ble registrert ulveskader sørøst i Eidsvoll før i august. Derfor ble det bare brukt omkring halvparten av midlene på beredskapstiltak og skadefellingsforsøk. For første gang ble en mindre andel øremerket for etablering av et beredskapsareal på Jøndalsvangen, se mer om dette på side 22.

Bruken av midler til konfliktdempende tiltak økte fra 24 til 33 prosent. Dette skyldes at vi i 2016 behandlet og tildelte felles søknader som var sendt inn både til Fylkesmennene i Østfold og Oslo og Akershus.

Fordeling av tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak 2016

Rovdyravvisende gjerde – rovdryrgjerde

Fylkesmannen krever at gjerdet settes opp etter en egen standard fastsatt av Miljødirektoratet. Den inneholder en rekke krav mht. teknisk utførelse, trasévalg, materialbruk, hjørneløsninger mm. Det skal ikke benyttes trær som gjerdestolper, og vann skal gjerdes ute. Det stilles spesielle krav til daglig loggføring av spenning på gjerdet. Fylkesmannen skal kontrollere alle nyoppsatte gjerder.

Hjemmebeite

Hjemmebeite er en ordning som kun benyttes dersom beitedyr må flyttes fra utmarksbeite til hjemmebeite for å forhindre store skader. Tiltaket vil si at dyreeier ikke får utnyttet sin beiterett ved at det legges begrensninger på bruken av utmarksbeite hele beitesesongen. Foreløpig gjelder dette bare de som hadde dyr i Østmarka når ulven etablerte seg der. Det gis ett tilskudd pr dyr/sesong, som går til å dekke ekstra kostnader ved å ha dyr på hjemmebeite (tap av avling/innkjøp av fôr, leie av beite m.m.).

Elektronisk overvåking - radiobjeller

Bruken av elektronisk overvåkingsutstyr kan ha både direkte og indirekte effekt på tapene til rovvilt. Bruk av sporingsutstyr gir god nytteeffekt i forhold til beredskap overfor rovdyr, dyrevelferd og tilsyn. Selve overvåkingen blir et effektivt virkemiddel for å oppdage uroligheter på beite og vil på et tidlig tidspunkt kunne varsle dyreeier om rovdyrangrep.

Det er Akershus Sau og Geit som står som eier og organisator av radiobjellene. De leier ut radiobjellene etter bestemte kriterier, og prioriterer områder som kan forventes å bli mest utsatt for rovdyrangrep. I følge fylkeslagets sin årsrapport er nå over 1 500 radiobjeller i bruk i 60 besetninger i Akershus. Les mer om erfaringer og utvikling her <http://Rapport om radiobjeller- 2015>.

Også for akutte beredskapstiltak skal det sendes søknad via det elektroniske søknadssenteret. Her er det ingen frist, men søknaden skal som nevnt sendes så raskt som praktisk mulig ved akutte situasjoner.

Beredskapsarealer

Ved større og gjentakende tap av husdyr til rovdyr i utmarka, kan det være aktuelt å gjerde inn mindre arealer med rovdryrgjerde, for eksempel gamle setervanger. Slike arealer kan benyttes som buffer mellom innmark og utmark, og ved slipp og sinking av dyr. I tillegg når akutte skadesituasjoner oppstår i beitesesongen. Tiltaket kan kombineres med en utvidet tilsynsordning. Det finnes en egen standard for tiltaket fastsatt av Miljødirektoratet.

Beredskapsarealet på Jøndalsvangen.

Fylkesmannen har i samarbeid med Eidsvoll Sankelag og Eidsvoll allmenning etablert et beredskapsareal på Jøndalsvangen i Eidsvoll kommune. Området ligger sentralt innenfor det beiteområdet som har hatt mest ulveskader de siste 3 årene. Første halvdel av 2017 ble området snauhogd og rovviltavvisende satt opp.

Området har i tidligere tider vært brukt som seter for gårdene i nær-området, og bruken som beiteområde går flere hundre år tilbake i tid.

Det er knyttet mye kulturhistorie til Jøndalsvangen. Det finnes et utrolig nettverk med gamle steingjerder, som har delt inn de ulike beiteområdene "vangene" som gårdene disponerte. I tillegg finnes rester etter flere gamle hustufter. Alder på eldste er anslått til 1600/1700 tallet. Fylkesmannen samarbeider med kulturminneetaten hos Fylkeskommunen slik at de gamle kulturminnene blir ivaretatt på en god måte, og for å fremskaffe mest mulig kunnskap om området.

Området, som blir gjerdet inn med rovviltavvisende gjerde, er på ca 50 mål og vil stå åpent gjennom beitesesongen. Ved ulveskader kan sau sankes inn til dette inngjerdete arealet, og strøm kobles til gjerdet. Målet er å redusere tapet av sau tatt av ulv. Siden Jøndalsvangen er et sentralt og viktig område for sau som går på utmarksbeite på østsiden av Eidsvoll har husdyreiere og Fylkesmannen tro på at dette beredskapsarealet vil kunne gi tapsreducerende effekt.

Foto: Asle Stokkerelt

Beiteområdet på Jøndalsvangen etter at skogen er fjernet nå i år.

Akutte tiltak

Ved akutte skadesituasjoner kan det søkes om midler i beitesesongen

Dersom det er behov for å sette i verk forebyggende tiltak, skal beitelagslederen så fort som mulig kontakte Fylkesmannen på [beredskapstelefonen](#). Fylkesmannen vil da i samråd med beitelagslederen vurdere og avtale aktuelle tiltak, og eventuelt tilskuddsbeløp. Aktuelle tiltak kan være ekstraordinært tilsyn og/eller akutt tidlig sankning. Avtalt tilskudd må ligge innenfor fastsatt budsjett. Etter at beilelagsleder har gjort nødvendige avklaringer med Fylkesmannen må beitelaget straks søke forebyggende og konfliktdempende tilskudd under fanen for akutte tiltak på rovviltportalens nettsider. Fylkesmannen vil ikke i ettertid gi økonomisk støtte til tiltak det ikke er søkt om.

Ved søknad om ekstraordinært tilsyn

I en akutt skadesituasjon er iverksetting av ekstraordinært tilsyn et aktuelt tiltak. Dette kan være tiltak som vakthold eller manngard mm. Slikt tilsyn skal komme i tillegg til det ordinære og det utvidede tilsynet. Det er viktig å kunne dokumentere tidsbruk og gjennomføring. Fylkesmannen har laget et skjema for hvordan dette kan føres og dokumenteres. Beitelaget skal rapportere:

- kadaverfunn med mer
- hvem som deltok i tilsynet, og når
- antall timer brukt per deltaker
- antall kjørte kilometer

Tilsyn med dyr på utmarksbeite

Lovverket setter et minimumskrav til tilsyn, men svært mange utfører mye mer tilsyn enn dette. Dette underbygges av svært mange gode og innholdsrike tilsynsrapporter fra beitelagene. Tilsyn kan grovt

deles i ordinært tilsyn, utvidet tilsyn og ekstraordinært tilsyn. Innenfor hver av de ulike tilsynskategoriene, kan en igjen dele tilsynet inn i manuelt tilsyn i utmarka og digitalt tilsyn ved hjelp av elektronisk overvåkingsutstyr. Beitelaget må dokumentere antall tilsynstimer ved å trekke fra det forventede ordinære tilsynet og det utvidede tilsynet.

Forskrift om velferd for småfe

I følge § 19 «skal dyr som holdes på utmarksbeite, sees etter minst en gang pr. uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare, må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er». *Ved mistanke om rovdyr i beiteområdet påhviler det derfor husdyreier et utvidet tilsyn, som husdyreier selv må bekoste.*

Foto: Jonny Størbråten

Slik søker du midler til skadeforebyggende tiltak

På Miljødirektoratets søknadssenter finner du oversikt over hvilke tiltak det kan søkes om. Her finnes også en veileder for hvordan du søker, og forskriftene som er knyttet opp til tiltakene kan leses her:

<https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

Privatpersoner, organisasjoner og kommuner kan søke om støtte.

Erstatning

Når det er dokumentert eller er sannsynlighetsovervekt for at fredet rovvilt har drept eller forårsaket skade på husdyr, har eier etter søknad krav på erstatning for tap og kostnader knyttet til dette.

For å ha rett til erstatning må dyreeier

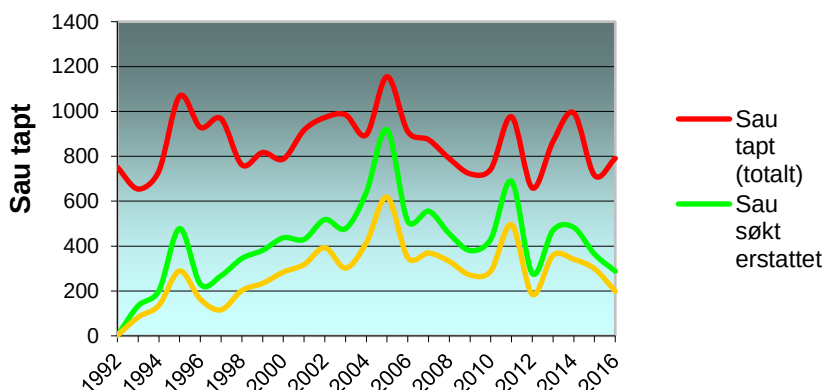
- ha rett til produksjonstillegg etter jordbruksavtalen, såfremt dyreeier ikke er en værring, sauavslag eller tilsvarende
- ha fast bopel i Norge
- ha søk elektronisk via [Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter](#) innen fastsatt frist, som er **1. november**

Dersom du ikke kan søke elektronisk må du ta kontakt med Fylkesmannen eller kommunens landbrukskontor før 1. nov.

Når du søker erstatning, er det viktig å huske følgende:

- **Legg ved kart** som viser hvilket beiteområde dyrene dine bruker.
- **Gi informasjon** om besetningsdata på individnivå, herunder data over tapte og skadde dyr.
- **Fordel tapet** på den rovviltarten du mener har tatt husdyrene dine.
- **Oppgi korrekt sone** for distriktstilskudd, da det er bestemmende for riktig erstatningsutregning.
- **Send** med tilsynslogg.

Oversikt over totaltap av sau, sau søkt erstattet og erstattet tatt av rovvilt 1992-2016

Tabellen viser antall sau som er tapt, søkt erstattet og erstattet.

Beitesesongen 2016

Beitesesongen startet rolig uten nevneverdige tap. Frem til begynnelsen av august så det ut til at det skulle bli en beitesesong nesten uten rovvilttap. I naboregionen i Hedmark hadde det gjennom meste parten av beitesesongen vært tap til ulv, og i begynnelsen av august startet også skadene og tapene i Eidsvoll. Igjen ble beiteområdet nordøst i Eidsvoll hardt rammet av ulveskader.

Det ble gitt fellingstillatelse på en ulv fra 5. juni og til og med 22. september. Skadefellingslag fra både Eidsvoll og nabokommunene Nord-Odal og Stange var ute mange ganger, og brukte mye tid uten å lykkes med å få felt ulven.

Totalt ble det gitt erstatning for 166 sau tatt av ulv i Akershus i 2016. 35 av disse var voksne sauer og 131 lam. Det ble erstattet 33 lam tatt av gaupe i Akershus. Tapet til gaupe var i hovedsak i Vestmarka beiteområde i Bærum og Asker kommune.

Bjelleslips - kodemerking for lammetall

For å være berettiget rovdyrerstatning skal søyer på utmarksbeite ha bjelleslips som viser hvor mange lam søya blir sluppet med.

Det lønner seg å ha fargekoder på alle søyer i tilfelle egne dyr blander seg sammen med andre besetninger hvor bjelleslips ikke benyttes. Slipsene vil være synlige både for saueeierne som går tilsyn eller andre som ser til at det står bra til med beitedyrene. Dette vil også dokumentere for andre brukergrupper dyretallet på utmarksbeitet.

Styret i NSG har etter forslag fra Utmarksrådet vedtatt en offisiell anbefaling til bruk av bjelleslips som også benyttes ved forstertelling.

Foto: Jonny Storbråten

Vi anbefaler derfor:	
0 lam	rød
1 lam	blå
2 lam	gul (evt. ingen farge)
3 lam	grønn

Søye med blått fargeslips.

Erstatning for hund

Det gjelder egne søknadsregler ved erstatning for hund som er drept eller skadet av rovvilt. Statens naturoppsyn skal undersøke hunden for at du skal ha rett på erstatning. For mer informasjon om dette, kontakt Fylkesmannen eller sjekk vår hjemmeside hvor du finner blant annet finner søknadskjema.

<https://www.fylkesmannen.no/Oslo-og-Akershus/Miljo-og-klima/Rovvilt/Hund-tatt-av-fredet-rovvilt/>

Mattilsynet orienterer

Mattilsynet har forvaltningsansvar for dyrevelferden, og er opptatt av at husdyr skal komme ut på beite, noe som oppfattes som et dyrevelferdsmessig gode.

Dyrevelferd på beite

Bruk av utmarksbeite innebærer i seg selv en stor risiko for skader og sykdom som påfører dyra lidelser, og hvert år forsvinner et stort antall dyr på beite. Tapsårsakene kan være sykdom, parasitter eller forgiftninger, ulykker eller skader i forbindelse med vei, jernbane eller topografi, andre beiteforhold som er knyttet til fôr og vannkvalitet – og rovvilt. Rovvilt utgjør i mange områder en betydelig risiko for dyrevelferden. For å forebygge skader forårsaket av rovvilt samarbeider Mattilsynet tett med rovviltforvaltningen.

Dyreholders ansvar

Det er viktig at forholdene er så trygge som mulig for dyra. Du som dyreholder bør ha oversikt over dyrenes beitesituasjon. Å holde sau på beiter hvor det forventes høy risiko for dyrelidelse er i utgangspunktet å anse som et brudd på dyrevelferdsregelverket. Dyreholder må alltid vurdere dyrenes beitedyktighet før de slippes på utmarksbeite. Dyrene skal være i god kondisjon – altså friske dyr i godt eller normalt hold. Lam skal slippes sammen med mora og være i stand til å følge med henne. Det kreves også tilsyn i beiteperioden, minst én gang i uka. Hvis dyrene går over store områder, kan det kanskje organiseres samarbeid om tilsynet med andre dyreholdere?

Varsle Mattilsynet

Når dyreeier eller beitelag oppdager fredet rovvilt som utgjør en potensiell skaderisiko i områder prioritert for beiting, eller skaden allerede har skjedd, ber vi om at dette også varsles til Mattilsynets avdelingskontor. Varsling er viktig for at Mattilsynet skal få oversikt over en skadesituasjon så tidlig som mulig og da kan bidra til å sette inn nødvendige forebyggende tiltak.

Kan gi påbud ved akutte situasjoner

I spesielle tilfeller ved akutte situasjoner relatert til utmarksbeite kan det være aktuelt at Mattilsynet fatter vedtak om økt tilsyn eller om å sanke dyrene og flytte dem ut av områder med høy risiko for uønskede hendelser. Dyreeier kan da være berettiget en kompensasjon for å dekke ekstra førkostnader på hjemmebeite. [Ta kontakt med Fylkesmannens landbruksavdeling](#) ved spørsmål om ordningen.

Overvåkning av skrapesjuka hos småfe

Mattilsynet minner om at det skal tas hjerneprøver av alle småfe eldre enn 18 måneder som kreperer eller avlives både på utmarksbeite og hjemme på gården. Det er Mattilsynet som utfører hjerneprøvene, som er et ledd i helseovervåkingen og prøvene er viktig for å dokumentere og opprettholde en god helsestatus i saue- og geiteholdet i Norge. Prøvetaking og undersøkelse er uten kostnader for dyreeier.

Foto: Magnar Haraldsen

Statens naturoppsyn (SNO)

Naturoppsynet dokumenterer skader forvoldt av rovdyr på husdyr, tamrein, bikuber og jakthunder, og registrerer og kartlegger rovdyrbestander.

Prosedyrer ved funn av kadaver

Finner du et kadaver av husdyr eller jakthund og du mistenker rovviltskade, skal dette meldes til SNO. SNO har 10 rovviltkontakter i Oslo, Akershus og Østfold som undersøker kadaver og dokumenterer rovviltskade. Dersom nærmeste rovviltkontakt ikke er tilgjengelig, kontakt en annen i naboområde eller meld fra direkte til regionalt rovviltansvarlig i SNO. Dersom eier ikke er med på undersøkelsen av husdyret, blir eier informert om utfallet i etterkant. På bakgrunn av rovviltkontaktens rapport vil regionalt rovviltansvarlig hos SNO sette en endelig konklusjon på skadesaken, og et tilbake-meldingsbrev sendes til husdyreier. Konklusjonen blir lagt til grunn når Fylkesmannen behandler søknader om erstatning. SNO holder Fylkesmannen orientert om skadesituasjonen gjennom beitesesongen. Alle kadaver og dokumenterte rovviltobservasjoner rapporteres i Miljødirektoratets [Rovbase](#). For oppdatering om skadesituasjonen, se Rovbasen sin innsynsløsning via [Rovviltportalen](#).

Finne et kadaver?

- **Bruk av hund** er en fordel
- **Se etter aktivitet** fra åtsel fugl

Ved funn av kadaver.

- **La kadaveret eller sportegn ligge mest mulig urørt.** Dekk gjerne over slik at ikke åtselere kommer til
- **Ikke trakk unødig rundt** og hold hund unna.
- **Meld ifra** til rovviltkontakt snarest mulig. Det er husdyreiers ansvar å sørge for at kadaveret blir meldt til SNO og er tilgjengelig for påvisning.
- **Ta bilde** av kadaveret, og beskriv funnsted. Gjerne med kartreferanse.
- **Sjekk området for ytterligere kadaver eller sportegn.** Meld også fra om det blir funnet dyr som er skadd

Mulig skade meldes også

I forbindelse med behandling av erstatnings-søknader ser vi hvor viktig det er at alle funn av kadaver og kadaverrester, også ull og beinrester, er meldt til rovviltkontakten.

Varsling og rapportering av skader

For å få erstatning må dyreeier ha bidratt til at tapet avdekkes så tidlig som mulig. Straks et taps- eller skadetilfelle oppdages skal det, som nevnt, meldes til SNO. Alle kadavre skal i utgangspunktet undersøkes, også om det har vært skade i området før i sesongen. Det er ingen økonomisk begrensning for hvor mange kadavre som kan ses på.

Viktig datagrunnlag for forskning og forvaltning

Det er viktig at alle observasjoner, spor og sportegn av rovdyr meldes til SNO så raskt som mulig. SNO kan da, etter fastsatte retningslinjer og instruksjer, dokumentere observasjonen slik at det blir registrert i det nasjonale overvåkningsprogrammet for store rovdyr. Alle innmeldte spor og synsobservasjoner loggføres av oss. For at en observasjon skal vurderes som dokumentert, kreves det funn utover synsobservasjon, det vil si registrering i felt av for eksempel spor på snø, byttedyr eller gode identifiserbare bilder av dyret.

Dere hjelper oss å følge med på bestandssituasjonen. Vi takker for alle meldinger som kommer i løpet av året – dere gir viktige bidrag! Alle instruksjer og retningslinjer for registreringsarbeid på store rovdyr finner dere hos Rovdata. Her kan en også selv legge inn observasjoner via Skandobs (finnes også som app), se: www.rovdata.no

Mer informasjon

Det finnes mange gode nettsider med utfyllende informasjon, og vi har samlet noen av dem her:

- Rovviltnemnda i region 4: <http://prosjekt.fylkesmannen.no/rovreg4>
- Landbruksdirektoratet: [slf.dep.no](http://www.slf.dep.no)
- Miljødirektoratet.no
- NSG.no
- Nibio.no
- Fylkesmannen: www.fmoa.no
- [Rovbase.no](http://www.rovbase.no)
- [Rovdata.no](http://www.rovdata.no)
- [Rovviltportalen.no](http://www.rovviltportalen.no)
- [Scandobs.no](http://www.scandobs.no)

Rovviltkontakter

Statens naturoppsyn har godt skolerte rovviltkontakter ansatt for å utføre feltarbeid med dokumentasjon av skader på husdyr og kartlegging av rovviltbestander. De reiser ut og dokumenterer ved mistanke om rovdyrskade på bufe, og kontrollerer meldinger om spor og sportegn etter store rovdyr. De fleste er i annen jobb, og det kan derfor ta noe tid før de kommer til stedet. Rovviltkontaktene overlapper mellom områder, også over fylkesgrenser mot nabofylker.

Navn, adresse	Telefon	Ansvarsområde/kommuner
Bjørn Erik Pedersen, Krokstadelven	951 93 701	Asker, Bærum, Hurum, Lier, Hole
Jon Petter Bergsrud, Gran	958 06 047	Nordmarka (Oslo, Nittedal; Jevnaker og Lunner)
Hans Petter Klokkerengen, Eidsvoll	63 92 25 50 915 99 040	Øvre Romerike/ Romerike vest for Glomma
Carl Randin Klokkerengen, Eidsvoll	63 92 25 50 952 00 653	Øvre Romerike/ Romerike vest for Glomma
Neri Horntvedt, Ås	994 44 509	Akershus: Hobøl, Spydeberg, Våler, Skiptvedt, Moss, Råde og Rygge
John Sigmund Moen	69 85 92 81 926 68 821	Rømskog, Marker
Mats Finne, Eidsberg	924 32 531	Eidsberg, Marker, Askim, Trøgstad, Skiptvedt, Rømskog, Aurskog-Høland og Fet.
Jan Kåre Lie, Rakkestad	69 22 98 85 901 72 258	Rakkestad, Skiptvedt, Marker, Aremark, Eidsberg
Terese Charlotte Mo	930 01 518	Halden, Aremark, Sarpsborg, Fredrikstad
Haakon Haaverstad, Larkollen Naturoppsyn SNO	904 73 107	Sørøstre Østfold Rygge: Råde, Fredrikstad, Hvaler. Hele Østfold og Akershus ved behov.
Ida Glemminge Regionansvarlig rovvilt SNO	996 26 836	Hele Oslo, Akershus og Østfold, informasjon og generelle spørsmål, kontakt med medier

Beitelagene

De registrerte utmarksbeitelagene i Akershus registrerer hvert år antall dyr som slippes og sankes på utmarksbeite for den enkelte dyreeier/beitelagmedlem. Dette bidrar til nyttig statistikk over utviklingen i bruken av utmarksressursene, og oversikt over antall dyr som slippes og tapes på utmarksbeite. Feiring beitelag har det største medlemstallet på 35 aktive medlemmer.

Beitelag	Telefon	Kontaktperson
Akershus Sau og Geit	413 04 802	Håvard Semb
Sporingsutstyr for beitedyr	900 68 990	Magnar Haraldsen
Eidsvoll sankelag SA	913 79 091	Audun Knutsen
Feiring beitelag	916 00 687	Jens Ola Lundstad
Nordre Eidsvoll Beitelag	970 84134	Marius Andresen
Hurdal beitelag	988 11 178	Roger Skjølås
Nannestad sankelag SA	928 37 107	Arne Ruud
Nannestad beitelag SA	916 16 627	Tonje Ruud
Gjerdrum sankelag	906 85 103	Ragnar Hennum
Asker og Bærum sankelag	915 77 904	Johan Persbråten
Vestmarka beitedriftslag	932 95 511	Anders Baumann

Foto: Asle Stokkerei

Storslått utsikt over Skomakertjern og Totenåsene. Her fra Fylkesmannens befaring med beitelaget i Feiring beitesesongen 2017.

Kontaktinformasjon

Navn	Telefon	Ansvarsområde/ fylke/kommune
Fylkesmannen i Oslo og Akershus		
Christian Hillmann	22 00 36 35 901 52 571	Miljøvernavdelingen
Asle Stokkereit	22 00 36 68 951 70 510	Miljøvernavdelingen
Ellen Lien	22 00 36 62 984 05 669	Miljøvernavdelingen
Jonny Storbråten	22 00 37 35 995 68 777	Landbruksavdelingen
Trond Løfsgaard	22 00 36 63 926 84 472	Landbruksavdelingen
Fylkesmannen i Østfold		
Beredskapstelefon	481 97 903	
Rovviltnemnda		
Sunniva Holmås Eidsvoll	996 30 600	Oslo
Øyvind Solum	909 95 595	Akershus, leder
Tonje Brenna	975 96 690	Akershus
Trygve E. Westgård	901 69 897	Østfold, nestleder
Monica Carmen Gåsvatn	928 04 587	Østfold
Statens naturoppsyn		
Jan H. Wilberg	916 74 730	Rovviltansvarlig i Oslo, Akershus og Østfold
Mattilsynet		
Romerike, Oslo, Asker og Bærum tilhører avdeling Romerike, som nås på e-post: internpost.romerike@mattilsynet.no		
Felles sentralbord	22 40 00 00	

Fylkesmannens beredskapstelefon: **971 35 265**

Adresse:

Returadresse: Pb. 8111 Dep, 0032 Oslo

Foto: Jonny Storbråten